

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 11, 2021 | 25.11.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.11.74](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.74)

УДК 338.48:379.85

С. П. Стасевич,

*к. т. н., доцент кафедри екологічної безпеки та природоохоронної діяльності,
Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0002-9985-9485*

О. В. Недзвецька,

*старший викладач кафедри туризму,
Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0001-6449-7341*

О. І. Гомзяк,

*студент групи ТЗ-41, Інститут сталого розвитку ім. В. Чорновола,
Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1771-5243*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

S. Stasevych

PhD in Technical Sciences,

*Associate Professor of the Department of Ecological Safety and Nature Protection Activity,
Lviv Polytechnic National University*

O. Nedzvetska

Senior Lecturer of the Departments of Tourism, Lviv Polytechnic National University

O. Homziak

*Student of group TZ-41, Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development,
Lviv Polytechnic National University*

ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE TOURIST INDUSTRY IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC

Сучасний туризм є глобальним чинником розвитку цивілізації, однією зі складових економіки і соціальної сфери, сприяє розвитку світоглядної функції та духовної культури кожної людини. Процеси, що відбуваються у туристичній індустрії світу, позначилися і на організації національного туризму в Україні. В Законі України "Про туризм" визначено туристичну справу як одну з пріоритетних сфер розвитку національної культури й економіки нашої країни [1]. В умовах глобальної світової кризи, спричиненою пандемією COVID-19, відбувається переосмислення підходів до організації всіх виробничих процесів на підприємствах різних видів діяльності та галузей. Зростає увага до інноваційного підходу у діяльності підприємств, все більшого переведення бізнесу до виконання робіт в он-лайн режимі, зменшення часу перебування працівника в офісних приміщеннях.

Modern tourism is a global factor in the development of civilization, one of the components of the economy and social sphere, contributes to the development of worldview function and spiritual

culture of each person. The processes taking place in the world's tourism industry have also affected the organization of national tourism in Ukraine. The Law of Ukraine "On Tourism" defines tourism as one of the priority areas of development of national culture and economy of our country [1]. In the context of the global crisis caused by the COVID-19 pandemic, there is a rethinking of approaches to the organization of all production processes in enterprises of different activities and industries. There is a growing attention to the innovative approach in the activities of enterprises, the increasing transfer of business to work online, reducing the time spent by the employee in the office. The European Union is a major political and economic union in Europe and combines many states with their laws, principles and values. He can be considered one of the economic leaders of the planet, a model of strong politics and broad democracy. Geographical location of states, natural and climatic resources, natural, architectural and archaeological monuments, cultural achievements become available to everyone only through tourism and developed transport infrastructure. Ukraine, as an Eastern European country, has an extremely advantageous geographical and geopolitical location in Europe, developed transport infrastructure. In the future, Ukraine must become a cultural bridge between the north and south of Europe, between the countries of Europe and Asia, the Caucasus. In addition, Ukraine has great natural and recreational resources, architectural and historical values in areas from east to west, from north to south. Therefore, it is necessary to ensure the full return on the use of this potential for active recreation and recovery. And this is possible only with a clear organization of tourism and recreational activities, infusion of funds from internal and external investors to modernize existing capacity and create new potential places for tourists to visit. Against the background of today's crisis caused by the coronavirus pandemic, we can see a growing trend of the virtual sector of the economy against the background of a reduction in the real. And this trend should be used in the development of virtual tourism in Ukraine, which will lead to an increase in domestic tourism after this crisis.

Ключові слова: туризм; сталий розвиток; цілі сталого розвитку; віртуальний туризм; в'їзний туризм.

Keywords: tourism; sustainable development; sustainable development goals; virtual tourism; inbound tourism.

Постановка проблеми. Україна має надзвичайно вигідне географічне та геополітичне розташування в Європі, розвинену транспортну інфраструктуру. Україна у майбутньому повинна стати культурним мостом між північчю і півднем Європи, між країнами Європи та Азії, Кавказу. Окрім того Україна має великі природні і рекреаційні ресурси, архітектурні та історичні цінності на теренах від сходу до заходу, від півночі до півдня.

Тому необхідно забезпечити повну віддачу від використання цього потенціалу для активного відпочинку та оздоровлення. А це можливе лише за умови чіткої організації туристичної та рекреаційної діяльності, вливання коштів внутрішніх та зовнішніх інвесторів для модернізації існуючого потенціалу та створення нових потенційних місць для відвідування туристами.

На фоні сьогоденної кризи, спричиненої пандемією коронавірусу, можна зауважити тенденцію зростання віртуального сектора економіки на тлі скорочення реального. І цю тенденцію доцільно використати у сфері розвитку віртуального туризму в Україні, який приведе до збільшення внутрішнього туризму по закінченні цієї кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організацію туристичної діяльності, зокрема, формування туристичних послуг розкрито у працях В. Кифяка [2], О. Любіцевої [3], М. Мальської [4] та ін.

Філософія часу, його якісне наповнення та прагматичність використання була темою для обговорення чи не в усіх філософських школах та у їх послідовників, викликає зацікавлення до обдумування й у сьогодення. Римський філософ Сенека, осмислюючи значення часу у соціальному середовищі, відповідальність кожної людини за його використання у своїх настановах писав Луцилію: "...то виривають у нас той час, то беруть його потай, то сам він пливе з-під рук. Але найганебнішою є втрата, якої зазнаємо через нашу недбалість" [5, с. 38]. На думку провідних вітчизняних вчених дозволяється потрібно розглядати як одну з найактуальніших функцій життєдіяльності людини, що існує на противагу фізичному і розумовому навантаженню індивіда та відновлює природні сили.

Формування людини, її дозвілєвої культури у процесі якісного наповнення вільного часу досліджували М. Аріарський, А. Воловик, В. Кірсанов, І. Петрова, О. Сасихов, Ю. Стрельцов.

Європейський Союз є гігантом на політичній карті світу, поєднує в собі безліч держав, людей, законів, принципів та цінностей. Його можна назвати одним з економічних лідерів планети, взірцем сильної політики і широкої демократії. Географічне розміщення держав, природні та кліматичні ресурси, природні, архітектурні та археологічні пам'ятки, здобутки культури стають доступними для кожної людини лише завдяки туризму та розвиненій транспортній інфраструктурі.

Європейський Союз поширює нові рушійні ідеї, які покращують багато різних сфер життя. Підписання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2014 р. відкрило нові країни для туристичного бізнесу України та розширило географію мандрівок українців.

Згідно Глави 16 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом співпраця у галузі туризму проводиться з "метою зміцнення розвитку конкурентоспроможної туристичної галузі як генератора економічного зростання і стимулювання економіки, зайнятості та валютних надходжень" [6].

Співробітництво у сфері туризму опирається на такі принципи (стаття 400 Угоди):

- повага самобутності та інтересів місцевих громад, особливо у сільській місцевості;
- важливість культурної спадщини;
- чітка взаємодія між туризмом та захистом навколишнього середовища.

Співробітництво у сфері туризму зосереджується на таких напрямках (стаття 401 Угоди):

- обмін інформацією, найкращими практиками, досвідом та передачі "ноу-хау", зокрема інноваційних технологій;
- встановлення стратегічного партнерства між державними, приватними та суспільними інтересами з метою забезпечення сталого розвитку туризму;
- просування та розвиток туристичних продуктів і ринків, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур;
- розвиток та імплементація ефективних політик і стратегій, зокрема відповідних правових, адміністративних та фінансових аспектів;
- навчання спеціалістів з туризму, а також нарощення потенціалу в галузі туризму з метою підвищення стандартів якості надання туристичних послуг;
- розвиток і сприяння туризму на основі місцевих громад.

Концепцію "сталого розвитку" прийнято на Міжнародній конференції з довкілля і розвитку (Саміт Землі) в Ріо-де-Жанейро - United Nations Conference on Environment and Development (Earth Summit) у 1992 році в рамках програми дій "Порядок денний на XXI століття" ("Agenda 21") і цей термін визначався як "розвиток, що задовольняє потреби теперішнього часу, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби" [7].

Учасники цієї конференції розглядали навколишнє середовище і соціально-економічний розвиток як взаємопов'язані і взаємозалежні області. У головному документі, прийнятому конференцією, програма дій "Порядок денний на XXI століття" розглядалася як програма всесвітнього співробітництва, сталий розвиток було пов'язано з гармонійним досягненням таких цілей:

- в центрі уваги розвитку – людина, які має право на здорове та якісне життя у гармонії з природою;
- право на розвиток має бути реалізовано таким чином, щоб задовольняти потреби в розвитку природи та збереженні довкілля для нинішніх і наступних поколінь;
- охорона довкілля має стати невід'ємною частиною процесу розвитку і не може розглядатися окремо від нього;
- всі держави й народи мають співпрацювати для ліквідації бідності і злиднів;
- обмеження і відмова від таких моделей виробництва, що не відповідають сталому розвитку;
- проведення відповідної демографічної політики.

Цілі сталого розвитку, які ще називають "Глобальними цілями", представлені у Резолюції A/70/L.1 "Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року", прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 18 вересня на 70 сесії 2015 року [8] – це загальний заклик до дій, спрямованих на ліквідацію бідності, захист планети і забезпечення миру та процвітання для всіх людей у світі.

Перераховані 17 Цілей "Порядку денного" є розширенням Цілей розвитку тисячоліття, які охоплюють нові сфери, такі як кліматичні зміни, економічна нерівність, інновації, стале споживання, мир і справедливість. Цілі є взаємопов'язаними та успіх в одній із цілей є вирішенням питань, що пов'язані з іншими цілями.

У "Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року" серед Глобальних цілей передбачено цілі, що безпосередньо стосуються розвитку туризму і культури, як на світовому рівні так і державному. А саме цілі 8, 9, 11 [8].

"Ціль 8. Сприяння безперервному, всеохопному і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

8.9 До 2030 року розробити та реалізувати політику сприяння розвитку сталого туризму, який забезпечує створення робочих місць і сприяє розвитку місцевої культури та виробництву місцевої продукції.

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям

9.1 Розвивати якісну, надійну, стійку та сталу інфраструктуру, включаючи регіональну та трансграничну інфраструктуру, з метою підтримки економічного розвитку та добробуту людей, приділяючи

особливу увагу забезпеченню недорогого і рівноправного доступу для всіх.

Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів.

11.2 До 2030 року забезпечити всім людям можливість користуватися безпечними, недорогими, доступними та сталими транспортними системами, підвищити безпеку дорожнього руху, зокрема шляхом розвитку громадського транспорту, приділяючи особливу увагу потребам тих, хто перебуває в уразливому становищі, жінок, дітей, осіб з інвалідністю та літніх людей.

11.4 Активізувати зусилля із захисту і збереження світової культурної та природної спадщини".

Як видно із перерахованих цілей забезпечення сталого розвитку сфери туризму передбачає розвиток місцевої культури та виробництва місцевої продукції, забезпечення надійної та якісної регіональної та транскордонної інфраструктури [9].

У 2017 році Кабінет Міністрів України схвалив "Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року" [10]. 15 вересня 2017 року відбулась презентація Національної доповіді "Цілі сталого розвитку: Україна" [11]. Вона надає бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році. З урахуванням принципу "нікого не залишити осторонь" та з використанням широкого кола інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів було розроблено національну систему ЦСР (86 завдань національного розвитку та 172 показники для їх моніторингу), що забезпечить міцну основу для подальшого планування розвитку України та моніторингу стану досягнення ЦСР. Доповідь було підготовлено Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

За оцінкою Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), внесок туризму до світового валового внутрішнього продукту з урахуванням непрямого ефекту становить 10 відсотків. Загальна кількість робочих місць, що прямо або опосередковано стосуються сфери туризму становить близько 11 відсотків.

Сфера туризму і курортного відпочинку стає однією із тих галузей, що значно впливають на стан як окремої країни та і світової економіки в цілому, тому, що вона опосередковано пов'язана із більш як 50 супутніми галузями економіки. Розвиток сфери туризму у кожній країні збільшує зайнятість її населення, стимулює збереження і розвиток культурної та історичної спадщини країни, екології навколишнього середовища, розвиток зовнішніх відносин з іншими країнами

На базі Національного університету "Львівська політехніка" у 2020 році було проведено II Міжнародний науковий симпозіум "Сталий розвиток – стан та перспективи" [12], на якому багато вчених акцентували увагу на виконанні Цілей Сталого Розвитку. Були представлені доповіді із таких країн: Польща, Німеччина, Китай. У лютому 2022 року заплановано проведення наступного наукового симпозіуму за такими секціями: екологія та збалансоване природокористування, екологічна безпека та природоохоронна діяльність, підприємництво та екологічна експертиза товарів, туризм та готельно-ресторанна справа, цивільна безпека (охорона праці, техногенна безпека).

У роботі Ткаченко Т.І. [13] розглянуто проблеми розвитку туризму у сучасних умовах. Сферу туризму слід розглядати як складну взаємопов'язану систему соціальної, економічної та екологічної складових. Визначено, що туризм у структурі сучасної економіки в умовах конкурентного середовища має значний вплив на навколишнє середовище: викиди парникових газів, перехід на енергозберігаючі технології, використання відновлювальних джерел енергії, очищення та повторне використання стічних вод, утилізацію та повторне використання твердих відходів тощо.

Постановка завдання. Мета даної роботи полягає у розробці рекомендацій для створення єдиного туристичного порталу, на якому мають бути представлені всі об'єкти туристичної та рекреаційної галузі з інформацією для подорожуючих (готелі, транспорт, митний та прикордонний контроль, поради туристам, тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Після Міжнародної конференції з довілля і розвитку (Саміт Землі) в Ріо-де-Жанейро у 1992 р., незважаючи на декларації про досягання рівноважного стану між економічним зростанням, соціальною спільнотою та довкіллям, цього так і не відбулося. Спроби подолати кризові явища в соціальній, економічній та екологічній сферах робились неодноразово. З того часу відбулося декілька фінансово-економічних криз, серед яких: економічна криза 1990-1995 років в Україні (зумовлена розірванням старих економічних зв'язків з республіками колишнього Радянського Союзу та відповідно становлення нових зв'язків з іншими країнами та країнами Європи), Азійська фінансова криза (1997 р. - 2001 р.), що призвела до зниження світових цін на нафту, визвало економічні кризи у багатьох країнах, в тому числі і в Україні; світова фінансово-економічна криза в 2008-2009 роках, безпосередньою причиною якої стало різке загострення ситуації на ринку іпотечного кредитування житлового будівництва у США.

Фінансово-економічна криза 2014 року в Україні, що розпочалася із анексії Автономної Республіки Крим, військової агресії проти нашої держави, проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, призвели до зменшення в'їзного туризму, негативно відобразилися на внутрішньому і зовнішньому туристичному ринку.

Глобальна фінансова криза 2019-2020 років, яка була спричинена коронавірусом SARS-CoV-2, вразила Китай, а потім поглинула й інші регіони світу. Ця криза є найгіршою за наслідками з часів Великої депресії минулого століття і кризи 2008 року, і вона ще триває.

Втрати у світовому туризмі за даними Всесвітньої туристської організації за перші вісім місяців 2020 року склали \$730 млрд. Вони у вісім разів перевищують втрати, які світовий туризм зазнав під час глобальної

економічної кризи 2008-2009 року. За період січень - серпень 2020 р. величина прибутку знизилася на 70%. У місяці липень і серпень падіння прибутків склало 81% і 79% відповідно.

Сучасний світовий економічно-фінансовий розвиток характеризується формуванням інформаційного (цифрового) простору. Як свого часу великі мандрівники та мореплавці своїми подорожами об'єднали різні культури і цивілізації, так і сьогодні інформаційний простір зв'язує різні цивілізації, різні культурно-економічні цінності.

Цифровізація широких і різноманітних сфер як світової так і регіональної економіки вплинули й на туристичну сферу. Збільшення швидкості і об'єму мультимедійних потоків даних у всьому світі, впровадження нових швидкісних каналів передачі потоків даних (оптоволокло, радіоканал, супутниковий, мобільний 4G, а в перспективі і 5G зв'язок) зумовили зміни і у веденні туристської діяльності як специфічної культурно-економічної сфери.

Цифровізація всієї інформації полегшує роботу туристських підприємств, виготовлення та продаж турпродукта, на швидкість обробки затребуваних послуг і турпродуктів. Цифровізація і відкритий доступ до інформації надають свободу доступу до неї реальним і потенційним споживачам туристських послуг у віртуальному просторі, дозволяючи вибирати набір туристських продуктів і послуг у затребуваному об'ємі.

Використання електронних розрахунків за надані послуги і товари пришвидшує розвиток різноманітних віртуальних служб надання сервісів, розвитком віртуальних онлайн подорожей та віртуальних екскурсій музеями, природними, історичними та архітектурними пам'ятниками.

Як засвідчив досвід проходження країнами світових криз у період з 90-х років по даний час, а особливо це видно у сучасній глобальній кризі, зумовленій пандемією коронавірусу SARS-CoV-2, настає спад економічного розвитку країн охоплених кризою. Остання криза спричинила спад всієї світової економіки. Найбільше постраждали від цієї кризи сфера туризму та супутні їй галузі, як найбільш залежні від кількості як внутрішніх, так і зовнішніх туристів.

Ось ці кризові явища у світовій економіці та поставлені Глобальні цілі у "Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року" вимагають від України удосконалення державної політики у сфері туризму та використання більш ефективних організаційних, правових, економічних, інформаційних механізмів розвитку як цілої економіки, так і сфери туризму зокрема.

Україна на сучасному етапі не має можливості конкурувати з державами, що мають великий туристичний та інфраструктурний потенціал, безліч відреставрованих археологічних знахідок (Греція, Італія, Туреччина, Єгипет та інші), музеї з популярними найбільш відвідуваними експозиціями. Для раціонального і ефективного використання наявних в Україні туристичних, природних, лікувальних та рекреаційних ресурсів України необхідно сформувати відповідні туристично-рекреаційні зони, забезпечивши їх відповідною якісною транспортною інфраструктурою, потужним інформаційним супроводженням, в тому числі і у мережі Інтернет. Необхідно забезпечити економіко-правові механізми для успішного ведення туристичного бізнесу, створення інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України.

Для виконання Глобальних цілей і забезпечення сталого розвитку сфери туризму в Україні потрібно:

- забезпечити координуючу роль держави в реалізації національної туристичної політики;
- сконцентрувати ресурси держави на забезпечення розвитку якісної транспортної інфраструктури у межах всієї держави для доступу до об'єктів сфери туризму та рекреації;
- створити інформаційну систему у сфері туризму та рекреації та інтегрувати її у світову інформаційну туристичну мережу;
- удосконалити законодавство з питань регулювання відносин у сфері туризму та рекреації;
- сприяти розвитку міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері туризму та рекреації;
- привести у відповідність національні стандарти у сфері туризму та рекреації згідно міжнародних стандартів;
- інтенсивніше проводити популяризацію України та просування якісних національних туристичних продуктів у світовому інформаційному просторі;
- цілеспрямовано розвивати всі наявні туристичні та рекреаційні території із залученням власних та іноземних інвесторів.

Відповідно до викликів сучасності у вересні 2020 року до Верховної ради України подано проект "Закону про внесення змін до Закону України "Про туризм" та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму", і який 29 квітня 2021 р. прийнято за основу у першому читанні [14].

Основні зміни до закону передбачають:

- створення та функціонування Єдиного туристичного реєстру та порталу Єдиного туристичного реєстру;
- передбачається розроблення та затвердження стратегії розвитку туризму, що визначає стратегічні цілі, напрями розвитку туризму, пріоритети державної політики і показники досягнення цілей, місцевих програм розвитку туризму;
- запровадження обов'язкового страхування цивільної відповідальності туроператорів та турагентів перед туристами з метою захисту прав та законних інтересів споживачів туристичних послуг;
- утворення у складі місцевих бюджетів місцевих фондів розвитку туризму, наповнення яких передбачається здійснювати за рахунок туристичного збору місцевого бюджету;

- визначаються види туризму (внутрішній, в'їзний, виїзний туризм), типи туристичних пакетів (весільний туризм, військовий туризм, гастрономічний туризм, медичний туризм, промисловий (індустріальний) туризм, сентиментальний, спортивний туризм, шопінг туризм тощо).

З 1 червня 2017 року у сфері туризму набули чинності три національні стандарти України, гармонізовані з міжнародними та європейськими нормативними документами, а саме:

- стандарт ISO 17679:2016 Tourism and related services – Wellness spa – Service requirements (Туризм і пов'язані з ним послуги – Велнес Спа - Потреби в послугах);
- стандарт ISO 17049:2013 Accessible design - Application of braille on signage, equipment and appliances (Доступний дизайн - Застосування шрифту Брайля на вказівках, обладнанні та приладах);
- стандарт ISO 23599:2012 Assistive products for blind and vision-impaired persons -- Tactile walking surface indicators (Засоби допомоги для сліпих і слабозорих людей - показники тактильної поверхні).

Як показують останні події у розвитку світової економіки під час пандемії-2019 бізнес по можливості переходить у онлайн режим. Відеоконференція, віртуальний офіс, втрачання просторої і географічної прив'язки бізнесу, а інколи і часової: Із використанням сучасних гаджетів реалізується формула "24 x 7" – "будь-коли і будь-де" ви завжди є на робочому місці.

В сучасних умовах мережа Інтернет стала одним з найефективніших засобів комунікації та реклами. Враховуючи негативний вплив глобальної пандемії на стан сфери туризму новітнім трендом у туризмі стає його віртуалізація.

Можна організувати он-лайн подорожі музеями та іншими визначними місцями не покидаючи власної домівки. Такі он-лайн подорожі піднімають інтелектуальний рівень таких "туристів" і заохочують відвідати ці місця в реальному світі по закінченню дії обмежень у подорожах.

За допомогою Інтернету можна відвідати ряд музеїв в Україні. Серед них:

- <https://museumshevchenko.org.ua/> – Національний музей Тараса Шевченка в Києві;
- <https://lavra.ua/> – Києво-Печерська Лавра;
- <http://www.kyivhistorymuseum.org/> – музей історії Києва та інші.

Щоб побачити експонати світової слави можна відвідати в Інтернеті такі музеї:

- <https://www.louvre.fr/> – Лувр у Парижі;
- <https://www.hermitagemuseum.org/> – Ермітаж у Санкт-Петербурзі;
- <https://www.metmuseum.org/> – Метрополітен Музей у Нью-Йорку;
- <http://daliarchives.com/> – архів Сальвадора Далі;
- <https://pushkinmuseum.art/> – Державний музей художнього мистецтва ім. Пушкіна у Москві та інші.

Посилання <http://www.globmuseum.info/katalog-muzeev/> дає можливість зайти на каталог музеїв світу, вибрати один із них та пройтися залами вибраного музею.

Інтернет завдяки високошвидкісним лініям передачі даних також надає можливість відвідати різні куточки земної кулі, де встановлені численні веб-камери. Можна спостерігати за життям різних міст:

- <https://webcam.scs.com.ua/> - вебкамери світу;
- <https://webcam.scs.com.ua/ua/europe/ukraine/odessa/longeron/> - наприклад, вебкамера на пляжі узбережжя Ланжерон;
- <https://www.earthcam.com/world/hungary/budapest/?cam=hotelvictoria> - вид на готель Вікторія у Будапешті;
- <https://www.earthcam.com/world/ireland/dublin/?cam=templebar> – вид на Дублін з камери, розташованої на вершині аптеки Temple Bar;
- <https://worldcams.tv/united-kingdom/inverness/loch-ness> - озеро Лох-Несс у Шотландії.

На рис. 1 показано приклад оформлення веб-сторінки Державного музею Ермітажу у Санкт-Петербурзі.

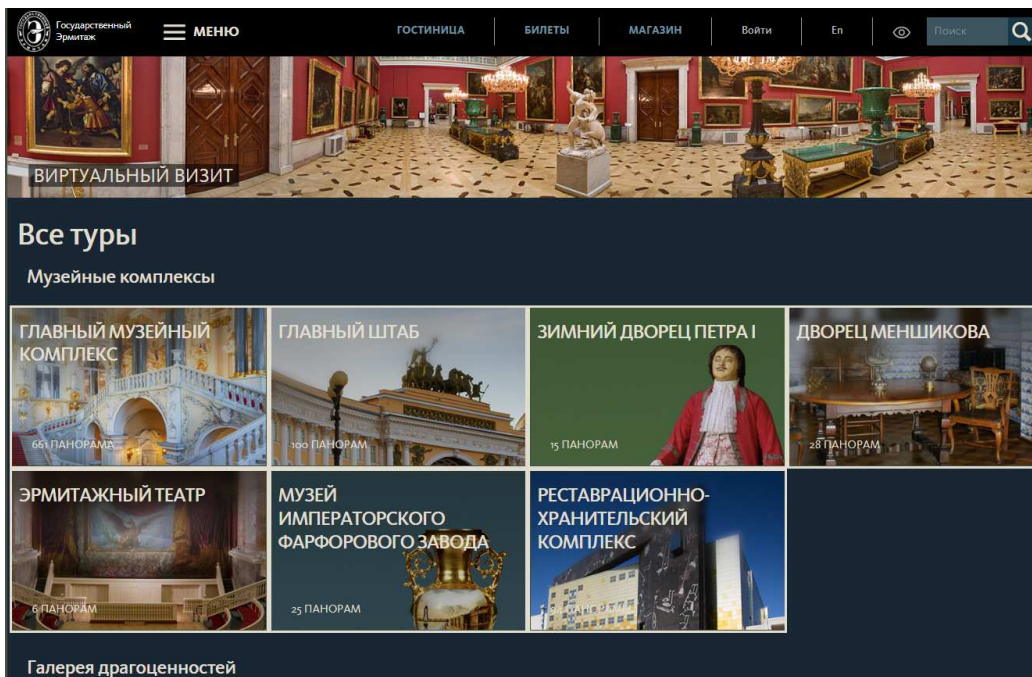

Рис. 1. Приклад оформлення веб-сторінки Державного музею Ермітажу у Санкт-Петербурзі

Тут же подано он-лайн тури музеями, що входять до комплексу цього музею. Починається он-лайн екскурсія із входу у музей (для прикладу оглянемо Зимовий палац Петра I із цього комплексу), далі вхід у приміщення – парадний двір із круговою панорамою огляду, і вказівниками для подальших оглядів залів. Кожна зала забезпечена вказівником "i" для подачі інформації про експонат (рис. 2), і дозволяє провести круговий огляд зали, оглянути всі експонати, наблизити їх для огляду та прочитати актуальну інформацію.

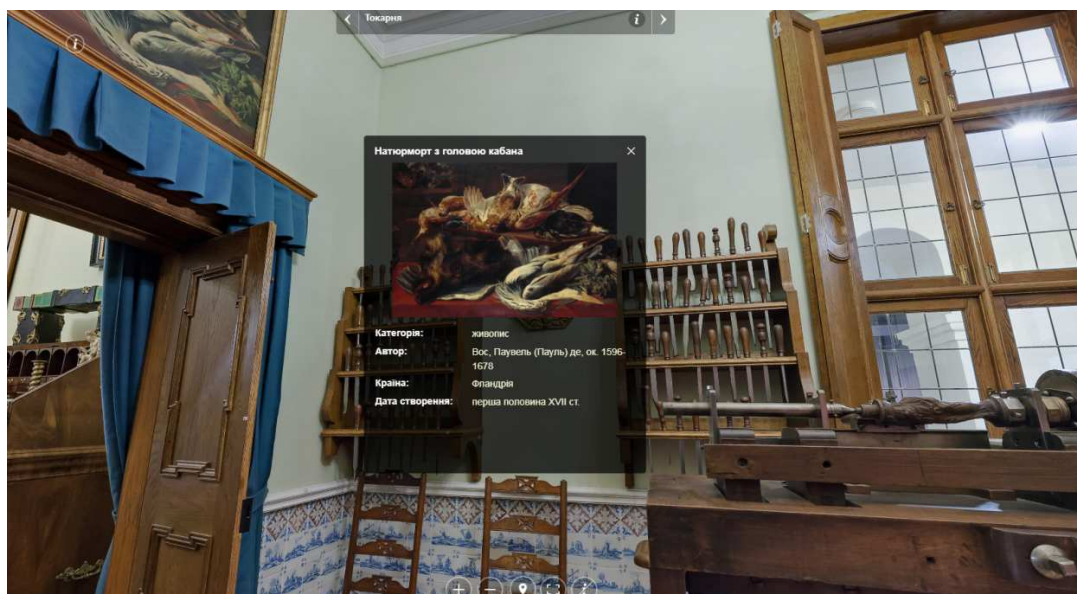

Рис. 2. Приклад оформлення оглядової панорами Токарної зали у Зимовому палаці Петра I Санкт-Петербурзі

Зрозуміло, що цей музей виконав колосальну роботу із залученням фахових спеціалістів для оформлення таких панорамних турів. Таку ж роботу потрібно проводити і в українських музеях. Розробити віртуальні тури музеями України та створити для кожного музею детальну панорамну екскурсію залами, створити інформаційний супровід екскурсії українською, англійською, німецькою та російською мовами – це посильна задача, але вона потребує часу та коштів. Головне – почати робити зараз і поступово наповнювати всі музеї інформацією.

Встановлюючи свої веб-камери на різні об'єкти і транслюючи їх на єдиній он-лайн платформі, Україна може таким чином приваблювати туристів для відвідування цих місць спочатку віртуально, а пізніше і реально.

Висновки. Для приваблювання нових потенційних туристів необхідно створити єдиний туристичний веб портал, де будуть представлені об'єкти, привабливі як для туристів, так і простих відвідувачів. Один із таких сайтів для прикладу про Ірландію (<https://www.ireland.com/>) вміщує повну інформацію про регіон: готелі,

транспорт, митний та прикордонний контроль, метеопрогноз, поради туристам тощо.

Аналогічно, відповідно до того як розвинена транспортна інфраструктура сприяє внутрішньому і зовнішньому туризму, так і якісна туристична інформаційна інфраструктура приваблює нових відвідувачів спочатку віртуально, а потім і реально.

Більшість сайтів українських музеїв мають статичні експозиції, що є не дуже інформативно для відвідувачів сайту. Для прикладу музей Ермітаж має розроблену віртуальну екскурсію як залами музею, так і зовнішню оглядову з різних точок. Зрозуміло, що такі віртуальні екскурсії більше ваблять у сьогодення людину у пасивному дозвіллі, та це потенційний турист-відвідувач цього об'єкту у майбутньому.

Література.

1. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 325/95-ВР. Дата оновлення: 16.10.2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Кифяк В., Кифяк О. Діджиталізація процесів розвитку туристичних дестинацій у західноукраїнських прикордонних регіонах. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип. 2. - С. 162–173. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.162>.
3. Смирнов, І., Любіцева, О. Туристичний бізнес під час пандемії COVID-19: світовий та український досвід. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2020. Т. 3, № 2.- С. 196–208. DOI: <http://doi.org/10.31866/2616-7603.3.2.2020.221278>.
4. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ :Знання, 2008. 661 с.
5. Сенека, Луцій Антей. Моральні листи до Луцілія : (Пер. з латин. А. Содомора). Київ : Основи, 1995. 603 с.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2820. Дата оновлення: 30.11.2015 (дата звернення: 20.10.2021).
7. Програма дій "Порядок денний на XXI століття": Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт "Планета Земля", 1992 р.): Пер. з англ. : 2-ге вид. Київ : Інтелсфера, 2000. 360 с.
8. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція А/70/L.1 Генеральної Асамблеї ООН від 18.09.2015 р. *Офіційний портал електронних документів Організації Об'єднаних Націй*. URL: <http://undocs.org/A/70/L.1>. (дата звернення: 20.10.2021).
9. Цілі сталого розвитку. Програма розвитку ООН в Україні. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (дата звернення: 20.10.2021).
10. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501> (дата звернення: 20.10.2021).
11. Цілі сталого розвитку: Україна. *Портал Сталий розвиток для України*. URL: <http://www.sd4ua.org/v-ukrayini-prezentuvaly-natsionalnu-dopovid-tsili-stalogo-rozvytku-ukrayina/> (дата звернення: 20.10.2021).
12. Сталий розвиток – стан та перспективи: Матеріали II Міжнародного наукового симпозиуму SDEV'2020 (12-15 лютого 2020 року, Львів-Славське, Україна). – Львів. 2020. URL: <http://science.lpnu.ua/uk/sdev2020> (дата звернення: 20.10.2021).
13. Ткаченко Т. І. Сталый розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія : 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : КНТЕУ, 2009. 463 с.
14. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про туризм" та деяких інших законодавчих актів щодо основних засад розвитку туризму. *Офіційний портал Верховної Ради України*. №4162 від 29.09.2020. Включено до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання 1708-IX від 07.09.2021. Дата оновлення 07.09.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70072 (дата звернення: 20.10.2021).

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "On Tourism", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>. (Accessed 20 October 2021).
2. Kyfyak, V. and Kyfyak, O. (2020), "Digitalization of processes of tourist destinations development in Western Ukrainian border regions", *Herald of Economics*, vol. 2, pp. 162–173, available at: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.162> (Accessed 20 October 2021).
3. Smyrnov, I. and Liubitseva, O. (2020), "Tourism business during the COVID-19 pandemic: world and Ukrainian experience", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu*, vol.3, no. 2, pp. 196–208, available at: <http://doi.org/10.31866/2616-7603.3.2.2020.221278> (Accessed 20 October 2021).
4. Mal's'ka, M.P. Antoniuk, N.V. and Hanych, N.M. (2008), *Mizhnarodnyy turyzm i sfera posluh* [International tourism and services], Znannia, Kyiv, Ukraine.
5. Seneca, Lucius Anteus. (1995), *Moral'ni lysty do Lutsiliia* [Moral letters to Lucilius], Osnovy, Kyiv, Ukraine.

6. The Verkhovna Rada of Ukraine. (2014), The Law of Ukraine “Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2820/ (Accessed 20 October 2021).
7. Earth Summit (2000), *Prohrama dij “Poriadok dennyj na XXI stolittia”*: Ukhvalena konferentsiieiu OON z navkolyshn'oho seredovyscha i rozvytku v Rio-de-Zhanejro (*Samit Planeta Zemli, 1992*) [Agenda for the 21st Century: Approved by the United Nations Conference on Environment and Development in Rio de Janeiro (Earth Summit, 1992)], 2-d ed., Intelsfera, Kyiv, Ukraine.
8. The General Assembly United Nations (2015), Resolution “Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development”, available at: <http://undocs.org/A/70/L.1>. (Accessed 20 October 2021).
9. UN Development Program in Ukraine (2015), “Sustainable development goals”, available at: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html> (Accessed 20 October 2021).
10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Order “Strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249826501> (Accessed 20 October 2021).
11. Sustainable Development for Ukraine (2017), “Sustainable Development Goals: Ukraine”, available at: <http://www.sd4ua.org/v-ukrayini-prezentuvaly-natsionalnu-dopovid-tsili-stalogo-rozvytku-ukrayina/> (Accessed 20 October 2021).
12. 2nd International Scientific Symposium SDEV'2020 (2020), “Sustainable Development - State and Prospects”, available at: <http://science.lpnu.ua/uk/sdev2020> (Accessed 20 October 2021).
13. Tkachenko, T.I. (2009), *Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu* [Sustainable development of tourism: theory, methodology, business realities], 2nd ed., KNTEU, Kyiv, Ukraine.
14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), “Draft Law on Amendments to the Law of Ukraine “On Tourism” and some other legislative acts on the basic principles of tourism development”, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70072 (Accessed 20 October 2021).

Стаття надійшла до редакції 02.11.2021 р.